

Nr 186.

Av herr **Dalberg**, om skärpta bestämmelser rörande ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik m. m.

När lagen om trafikförsäkring å fordon antogs av riksdagen, ansåg man att därmed skulle dem, som blevo skadade av automobiltrafiken erhålla skälig ersättning. Detta har dock endast till en del blivit fallet. En stor del av dem, som blivit och bliva skadade få ringa eller ingen ersättning. Av de stora försäkringsavgifter, som automobilägare och förare få betala, komma en mindre del de skadade till godo. Jag har gjort mig underrättad om, att i den ort jag är hemma, betalas i försäkringsavgifter omkring 50.000 kronor, men en mindre del därav komma de skadade till godo. De flesta av de skadade erhålla ingenting. Det har hänt flera gånger, att personer blivit överkörda och dödade, utan att det ens blivit rättegång av, än mindre någon ersättning. Orsaken är den, att det har blivit huvudsak såväl vid polisförhör som vid rättegång, att undersöka om den skadade på något sätt kan anses vållande till skadan. Detta jämlikt lagens bestämmelse, att om den, som skadan led, genom eget förvållande därtill medverkat, skall prövas skäligt om och i så fall till vilket belopp skadestånd skall utgå. Nu är det nog så, att vid nästan alla skador, det kan uppkonstrueras, att den skadade på något sätt är vållande. Han kan vara känd för att vara den ordentligaste och försiktigaste person, men i ett givet ögonblick ej nog uppmärksam, såsom att han går för långt in på vägen och ej hör en bil, som kommer susande och kör på honom. Han blir skadad ja, dödad. Vid rättegången blir det långa utredningar och vittnesförhör och bevisas, att han varit vållande därigenom, att han ej gått undan nog vid vägkanten o. s. v. Han får ingen ersättning. En annan, som far över gata med velociped och hinner över gatan samt är till större delen inne på högra trottoaren blir påkörd av en automobil på så sätt, att den stöter till velocipedens bakhjul, som är i högra rännstenen. Velocipedåkaren faller en halv meter inne på trottoaren och skadas svårt. Efter en lång rättegång får han ingenting därför, att vittnena ej sett, att han gjorde tecken vid färd över gatan. Det hjälper ej, att han själv bedyrar, att han gjorde tecken innan vittnena började iakttaga honom. Det märkvärdigaste är ju, att ett vittne, som ej ville framträda, efter rättegången uppenbarat sig och förklarat sig hava sett, att den skadade verkligen gjorde tecken. En person åkte velociped och blev påkörd och dödad av en automobil. Föraren säger, att velocipedåkaren var vållande. Den dödade kunde naturligtvis ej försvara sig. Bolaget ne-

kade, som vanligt att betala något. Sterbhusdelägaren var för fattig att kosta på process och allt fick vara jämt. Ett barn blir överkört på gatan. Fadern är fattig och begär av försäkringsbolaget hjälp till begravningskostnaden, men får ej ett öre. Det skulle kunna framdragas flera sådana exempel, men det torde ej behövas. Ofta förekomma i tidningarna notiser om olyckor till följd av automobiltrafik och då står det att utredningen visat, att den skadade varit vållande till olyckan och då blir det ingen påföljd. Sedan får den skadade stämma och det är ej en lätt sak, ty numera använda försäkringsbolagen premieinkomsten till att anskaffa och betala de skickligaste advokater åt den försäkrade. Detta lär förekomma över hela landet. Många draga sig för en rättegång, ty vid en sådan få de minsann besked hur dåliga de äro att vistas på vägen. Men ändock är det så många bilmål, att häradshövdingarna allmänt klaga. Det har varit intressant att se flera häradshövdingar yttra sig i en större Stockholmstidning.

En häradshövding säger: De mål, som förhärska, äro bilmål. De äro mest tidsödande, då däri höras en mängd vittnen med ty åtföljande vidlyftigt ordande av parternas advokater. En annan yttrar: Bilmålen ökas undan för undan, äro svårartade och ta lång tid. Det är väl sörjt för hjälp åt svaranden. Det försäkringsbolag, som svarar för skadan, står bakom. Den numera obligatoriska skadeståndsförsäkringen är givetvis ägnad att avtrubba försiktigheten hos vissa bilförare. Man litar på att bolaget betalar och tycker det inte är så farligt om det händelsevis skulle bli en smäll. Så en annan yttrar: Vad så angår bil och andra trafikmål, så utgöra dessa innemot 60 procent av alla målen i domsagan. Slutligen säger en häradshövding: Försvunne bilmålen, av vilka många — särskilt ersättningsmålen — kunna vara nog så svåra, bleve häradsrättens dömande verksamhet högst betydligt inskränkt.

Huvudorsaken till denna anhopning är nog den, att lagen ger försäkringsbolagen möjlighet att krångla sig undan ersättning i en rättegång och genom att bolaget betalar svarandens alla kostnader. Då så är, är det ju klart, att svaranden alltid nekar och skyller på den skadade. Jag har varit med och försökt att i godo göra upp med bolag, men de äro de omöjligaste jag sett. Även om man varit nöjd med så litet som vad en process skulle kosta bolaget har det sagts: »Då vi ha domstolar är det väl rätt att det blir dom.» Det är ett juristeri utan like. Man blir alltid hänvisad till bolagets jurist, som lär ha ett furstligt arvode.

Under alla förhållanden vore det väl bättre om lagen ändrades, så att försäkringsavgifterna kommo de skadade tillgodo istället för att användas till rättegångskostnader.

Det betänkligaste är dock, att om en person blir skadad vid automobiltrafik och ingen kan dömas till ansvar, så blir ingen skadeersättning, även om den skadade ej alls är vållande till skadan. Detta grundas på

§ 4 i lag om ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, där det föreskrives, att föraren skall vara vållande för att ersättning skall utgå. Här ett exempel. En person åkte i en trafikbil. Föraren körde mot en sten vid vägen. Han säger att ena framringen brast och därför gick det ej att styra, varför han anser sig ej vållande. Den åkande fick sitt ena lårben avbrutet. Han säger att ringen brast då bilen törnade mot stenen, men bolaget nekade ändock att betala något.

Ett annat fall. En förare hade kört på en ingenjör. Omständigheterna voro sådana, att föraren ej kunde dömas till ansvar, men häradsrätten förpliktade honom att utge skadestånd. Hovrätten upphävde denna dom.

I dessa processer är dock så svårt att få fram rättvisan för den skadade. En häradshövding sade med rätta, att de personer, som åka med föraren, hava i allmänhet färgade vittnesmål till förmån för svaranden.

Men hur skall en skadad kunna få bevis, då det icke finnes några. Försäkringsbolagen tro alltid föraren och fästa intet avseende vid den skadade. I höstas berättades i allmänna tidningarna, att en förare svårt skadat en kvinna. Han sade, att han visste ej hur det tillgått, emedan han ej såg kvinnan förr än skadan skett. Han trodde därför att kvinnan sprungit på bilen bakifrån. Hur orimligt det än låter, tog bolaget det för kontant och nekade betala något. Det annonserades efter vittnen, men sådana funnos icke och kvinnan fick ingen ersättning.

Om det nu skall vara som försäkringsbolagen vilja ha det, att domstol nästan alltid skall pröva om ersättning skall utgivas, är det så, att den skadade ej får den, då han som bäst behöver den. I vanliga fall tar en process, som går till hovrätten, två år. Vad skall den skadade leva av under tiden. Jag frågade i ett fall försäkringsbolaget och fick till svar: »Han kan vända sig till fattigvården.»

Det måste därför vara av behovet påkallat att få en ändring till stånd i lagen, så att det blir mera klart när bolagen skola betala skadeersättning.

Den bästa vägen torde vara, att få lagen om trafikförsäkring å fordon i överensstämmelse med lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Denna senare lag har varit beprövad i många år och ej föranlett några tvistigheter. Enligt denna lag skall skadeersättning utbetalas såvida ej olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade eller han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet. Ingen har haft någon anmärkning att göra mot dessa bestämmelser, fastän det är ju klart, att arbetare, som skadas kan i lika hög grad vara vållande till skadan, som den som skadas av automobil. Det kan invändas att om det bleve lika ifråga om automobiltrafik, så skulle det slappa uppmärksamheten, men några befogade farhågor torde ej kunna framställas då; man torde lika litet vilja bli skadad av bil som i arbete.

Endast ovannämnda yttrande av en erfaren domare, att skadestands-

försäkringen är ägnad att avtrubba försiktigheten hos bilförare, torde vara nog bevis för behovet av en ändring i lagen. Jag talade vid en chaufför, som sade: »Nu är det ej så farligt att köra fort, då bolagen försvarar oss och betalar våra rättegångskostnader, ifall det blir något fel. Det är den enda nytta vi ha av våra avgifter.»

Det bleve naturligtvis dyrare för bolagen, om lagen bleve i överensstämmelse med lagen om olycksfall i arbetet, men det kan ifrågasättas, om ej alla dessa processer kosta lika mycket. Det är ju klart, att om bolagen visste, att de måste betala, de ej skulle erlägga den försäkrades rättegångskostnader och han i sin tur bleve mera försiktig då han visste, att han riskerade kostnaderna i en rättegång.

Jag talade nyligen vid en åklagare, som förlorat i en process, att det var nödvändigt att lagen ändrades. Han hade stämt en bilförare, som svårt skadat en person. Svarandens ombud lyckades övertyga domstolen om att den skadade ej varit nog försiktig, fastän han är känd för att vara det. Det gjorde intet, att det bevisades, att föraren haft för stor fart och att han kunnat undvika olyckan, om han väjt undan något. Åklagaren förklarade, att han ej hädanefter kunde åtala om det visades, att den skadade på något sätt varit vållande, hur ouppsåtligt den än vore.

På grund härav får jag hemställa, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

att Kungl. Maj:t ville utreda och till riksdagen inkomma med förslag till sådan ändring av lag angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik samt lag om trafikförsäkring å motorfordon, så att en skadad skall lättare och säkrare erhålla ersättning för personlig skada i följd av automobiltrafik, såsom att skadestånd alltid skall utbetalas med undantag dock i de fall, där det visas, att den skadade är uppsåtligt vållande eller visat grov vårdslöshet.

Stockholm den 21 januari 1933.

Erik Dalberg.